

També en el poema neix la sofrença

ROGER COSTA-PAU

POESIA

Manel Queralt,
Vacu, l'ésser sofrent.
Pròleg de Francesc Torralba.
PAGÈS EDITORS.
Lleida, 2004.

Les fecundors del corredor que connecta la planúria de Vic i la terra ferma de Lleida han empès al poeta Manel Queralt (Barcelona, 1959) a fer créixer en el curs d'un únic any dos llibres plenament coincidents en la seva gènesi formal i temàtica: *Miserere* (Emboscall, 2004) i *Vacu, l'ésser sofrent*, publicat per Pagès Editors a començaments d'estiu; unes connexions que, per bé que restaven més difuminades en el cas d'entregues anteriors –per exemple, entre *Druda*, publicat el 1996, i *Trit*, aparegut quatre anys més tard– no deixen de cridar-nos a una revisita des de les primícies d'aquell *Xiscle* del 1990.

En efecte, si existia en la poesia de Manel Queralt algun gust pel misteri, pel refons o per l'imaginari ocult, en aquests dos darrers llibres acaba de ser enterrat: la sofrença és intrínseca en la persona, i com a lectors en som advertits des del principi, sense giravolts ni atansaments climàtics. En el cas de

Miserere, la força del sofriment apareixia d'una o altra manera en els poemes, i es presentava de bon començ amb la reproducció, abans dels textos, del gravat de Goya, *¡Grande hazaña! ¡Con muertos!*, pertanyent a la coneguda sèrie *Desastres de la guerra*; pel que fa a *Vacu, l'ésser sofrent*, el títol ja és revelador d'antuvi d'unes intencions evidents en el futur desplegat del discurs. Perquè a *Vacu, l'ésser sofrent*, Queralt assaja un pas endavant, i per això penetra en la forma del poema-riu, en aquest sentit unidireccional, fins al punt que abandona els desdoblaments multiformes i encara més les situacions iròniques o evasives transportades a la pell d'altri que apareixien tan sovint a *Miserere*.

“En veure's a ell mateix

La sofrença és intrínseca en la persona, i com a lectors en som advertits des del principi, sense giravolts

absort només / en el constant i repetit recompte / corre el greu perill de dedicar tota / l'energia a aquesta perseverança / i per tant d'obstaculitzar i empobrir / la recerca d'un per què a l'existència. / Vacu pensava que mai no havia / topat amb cap ésser com ell o algú / de diferent però en definitiva / algú altre i això el feia pressentir / una estranya enyorança que podria / arribar a esdevenir somnambulisme”. Vacu és, doncs, l'ésser sofrent. Talment l'alter ego del poeta, com podia haver estat el jo asprós ple de xiscles i de sang que viu o que mira de sobreviure a *Miserere*: “Perquè quan sento que m'ha arribat l'hora / com la figa per terra moro estesa / llàgrima porpra caiguda de l'arbre / regalo les meves dolces entranyes: / vespes i abelles em picaran l'ànima / i els mil fills que agombolo moriran”.

El poema de *Vacu, l'ésser sofrent* és eminentment prosaic. O, millor encara, narratiu, perquè l'objecte és abans que res explicar una història. En aquest sentit, Queralt hauria pecat d'excés, de manera que detectem en el text un nombre considerable de versos que no acaben d'atrapar la potència del nucli en tant que hi són inserits amb facultats úniques d'entorn descriptiu i de contextualització. En realitat, és l'aigua

MANEL QUERALT VA NÉIXER A BARCELONA EL 1959

densa del fons que mou amb força el corrent de la tensió.

Amb més contundència que en el llibre anterior esmentat, a *Vacu, l'ésser sofrent* s'hi convoquen les condicions òptimes per tal que aquella aflicció intrínseca que inunda el personatge s'encamini de manera progressiva cap als viarans de la més pura tragèdia. En l'expansiva de moments viscuts diversos, això sí: des de la consciència inicial d'una espina irreversible que Vacu du clavada en algun dels seus òrgans vitals, al desig o l'acarament amb alguna essèn-

cia del temps perdut a la manera de Marcel Proust, fins a l'experiència brutalíssima d'una flagel·lació amb sang i dolor en la qual tampoc no s'hi estalvien, juntes, unes dosis creixents de plaer i de contrarietat. De la mateixa manera que en alguna altra seqüència s'hi endevinen ressonàncies del *Mite de Sísif*, d'Albert Camus, amb relació al planteig de l'efecte i l'essència tràgics que pot arribar a contenir el mateix absurd, o encara la incitació a visitar els versos alçurants d'una sempre portentosa Emily Dickinson.

NARRATIVA

Gabi Martínez, *Ático*.
DESTINO. Barcelona, 2004.

Diu la convenció que l'escriptor és vanitós (com s'explica, si no, que algú es tanqui amb una ploma d'oca per confegir un patchwork amb el que li ha passat, li han explicat, ha llegit, ha après, ha sentit i, si les neurones donen per a tant, el que ha tingut temps de reflexionar sobre tot això?), i a tots ens sembla molt bé. Alguna cosa han de tenir. I millor vanitós que pedant, o presumptuós, o petulant, o faltat de sentit del ridícul, que són defectes que haurien d'evitar els escriptors, si de debò volen que ens llegim el que escriuen. Sobretot els que es pensen que ens empassarem tot el que ens posin al davant, sense qüestionar-nos-en la qualitat. I que, com que tot ens està bé, ni tan sols protestarem quan se saltin les regles del joc. O, el

que és el mateix, els manaments que qualsevol docent d'un d'aquests tallers d'escriptura que proliferen tant branda davant dels alumnes com Moisès davant la terra promesa de la literatura. Manaments tan essencials com ara “no avorriràs”, “l'argument tindrà coherència”, “qualsevol recurs estilístic i narratiu és bo sempre que no se n'abusi i el seu ús sigui realment útil per a la progressió de la història”, “els personatges han d'estar ben construïts”, “una bona estructura és la base de qualsevol novel·la”, “les paraules són una eina de precisió i amuntegar-ne una al costat de l'altra sense un missatge de fons només serveix per embrutar paper” i, sobretot, “una novel·la és alguna cosa més que un exercici d'estil”.

Unes regles senzilles, de fàcil obediència per a la majoria dels mortals. Doncs no per al senyor Gabi Martínez, que, no se sap ben bé en nom de què, s'ha autoeximit de seguir-les, tal com descobrirà l'incaute lector que obri *Ático*, la novel·la que ha perpetrat pensant-se, suposo, que els que llegim tenim un coeficient intel·lectual molt per sota de la mitjana.

CINC PANTALLES D'UN JOC

Doncs jo, senyor Martínez, hi veig més enllà del nas i, pacient com sóc, puc acceptar que triï un programador de jocs d'ordinador com a personatge principal del seu *Ático*; i que ens arrossegui per cadascuna de les cinc pantalles d'un teidiós joc d'ordinador habitat per personatges que et deixen anar algun dels *millors diàlegs*

de la literatura universal (si com a tal considerem frases com “*He visto la guerra. Naves en llamas a las puertas de Orión*”. Els sona?). I que fins i tot ens obligui a escoltar els insubstancials diàlegs dels participants en una convenció de jugadors capitanejada pel que ha aconseguit acabar el joc (un intent poc reeixit de dotar la història amb una mica de ritme, perquè, ja em diran quina emoció pot tenir un paio tancat en un àtic taclejant en un ordinador...). Però el que és de jutjat de guàrdia és que s'enamori platònicament (o virtualment, vés a saber) d'una “*zorrita mora*” [sic] que li engalta via e-mail una pila de rotllos pseudointel·lectuals sobre Pessoa, Nietzsche, Rushdie, Fatima Mernissi i Pavese. I frega el deliri que

mantingui amb l'avi de la noia, el veí marroquí de la terrassa del davant, converses amanides amb sentències com “*Cuando se trata de demografía no hay ningún dato real. A las sumas y las restas hay que dividirlos por miedo, que es un factor esencial, aunque lo repudie la matemática*”.

Per qui ens ha pres, senyor Martínez? Som lectors, una espècie que, amb molts com vostè escrivint, aviat estarà en perill d'extinció, i ens mereixem una mica de respecte. Amb la mà al cor li dic, el millor que pot fer és continuar amb els llibres de viatges, els guions televisius i els reportatges per a la premsa. I deixar la novel·la per als que en saben apreciar les qualitats i no la converteixen en passarel·la de la pedanteria, la barra i la falta de sentit del ridícul. Perquè, si tot el que sap fer és un despropòsit com *Ático*, serà un més dels assassins de la novel·la i el millor que podem fer tots nosaltres és demanar que els guardin un bon lloc al funeral.

Despropòsit

ALBA ALSINA